

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for kystlynghei på Slapøya, Dønna kommune

NIBIO RAPPORT | VOL. 5 | NR. 131 | 2019

Thomas Holm Carlsen

Avdeling for kulturlandskap og biologisk mangfold, Tjøtta

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for kystlynghei på Slapøya, Dønna kommune.

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Thomas Holm Carlsen

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
15.01.2020	5/131/2019	Åpen	51284	19/00786
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-02428-6	2464-1162	19	3	

OPPDRAKSGIVER/EMPLOYER:

Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdeling

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Anne Sofie Bråge Fjeldstad

STIKKORD/KEYWORDS:

Skjøtsel, kulturlandskap, kystlynghei, utvalgt naturtype, tilskuddsordning for trua naturtyper, Slapøya, Dønna kommune

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for Slapøya i Dønna kommune er utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdeling. Skjøtselsplanen baserer seg på feltbefaring og intervjuer med beitebruker. Den sørvestlige delen av Slapøya er kartlagt som kystlynghei med verdi B, viktig.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av kystlynghei. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokaliteten.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Nordland

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Dønna

STED/LOKALITET:

Slapøya

GODKJENT /APPROVED

Anders Nielsen

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Thomas Holm Carlsen

NAVN/NAME

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for Slapøya i Dønna kommune er utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdeling. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua og utvalgte naturtypen kystlynghei og er i samsvar med handlingsplanen kystlynghei (Direktoratet for naturforvaltning 2010). Skjøtselsplanen baserer seg på feltbefaring og intervjuer med beitebruker.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av kystlynghei. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokaliteten.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

NIBIO på Tjøtta takker beitebrukerne Ola Østbø, Jørn Høberg og Eva Narten Høberg samt Fylkesmannen i Nordland v/Anne Sofie Bråge Fjeldstad for informasjon, innspill og for godt samarbeid.

Tjøtta, 1. desember, 2019

Thomas H. Carlsen

Prosjektleder

Innhold

1	Kystlynghei.....	5
1.1	Lyngsviing	7
1.2	Restaurering av kystlynghei.....	7
2	Skjøtselsplan for Slapøya, Dønna	8
2.1	Innledning.....	9
2.2	Hensyn og prioriteringer	12
2.3	Tradisjonell og nåværende drift	12
2.4	Aktuelle erfaringer med skjøtselen	12
2.5	Artsmangfold og observerte endringer	12
2.6	Evaluering/vurdering av skjøtselen	13
2.7	Mål for kystlyngheia	13
2.8	Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode).....	13
2.9	Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig).....	14
2.9.1	Beiting	14
2.9.2	Andre aktuelle skjøtselstiltak	14
2.10	Oppfølging av skjøtselsplanen.....	14
2.11	Bilder fra Slapøya.....	15
	Referanser	19
	Vedlegg.....	20
1	Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase	20
1.1	Slapøya sør	20
2	Retningslinjer for sviing	23
2.1	Lyngsviing som skjøtselsmetode – en kort introduksjon	23
2.2	Retningslinjer for sviing.....	24
3	Tiltakslogg, grunneiers notater.....	27

1 Kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjytte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsføring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se www.lovdata.no. Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernløva), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer».

Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnet, må beitegrunnet vurderes. Beitegrunnet påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter, eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvædet og skadet røsslyng forringer beiten mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnet.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å fôre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terreng og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhengning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*
- 8) *Tilsynet skal intensiveres før og under lamming.*

Gode vinterbeiter er nødvendig for et godt dyrehold. Nøkkelarten røsslyng inngår i beitegrunnet gjennom hele året, men er viktigst utover høsten og vinteren, da omfanget av andre beiteplanter reduseres. Selv om røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanta, er tilgang på starr og gras som dyra

finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

Gammelnorsk sau og andre husdyrslag

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfør, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging. Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter.

Gammelnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslaktning må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalet raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med innefôring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og innefôring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tyngre saueraser og stedvis til storfe (sinky, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

1.1 Lyngsviing

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som finnes i området gjennom f.eks. forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene. Når det

Lyngsviing er ei vanleg skjøtselsform i kystlynghei.

gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauen får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha.

Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Førproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("moden") dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran, rynkerose og tistler.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannsløkkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

1.2 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauen. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

2 Skjøtselsplan for Slapøya, Dønna

GRUNNEIER: Øystein Andreasen er kontaktperson for grunneiere på Slapøya		ANSVAR SKJØTSEL: Ola Østbø Jørn og Eva N. Høberg		LOKALITETSVERDI I NATURBASE: Kystlynghei verdi B, viktig	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 01.12.2019 DATO REVIDERING:			DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 07.08.2019 DATO BEFARING (REVIDERING):		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): August, 2019: befaring og intervju November, 2019: innhenting av tilleggsinfo fra beitebrukere.					
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Thomas H. Carlsen				FIRMA: NIBIO	
UTM SONE LOKALITET(ER): 33W	NORD: 7337465	ØST: 0380289	GNR./BNR.: 21/1-6		
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET: Skjøtselsplanareal: 2.990 daa Hvorav: Kystlynghei: 626 daa AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING):		DEL AV VERNEOMRÅDE: Nei HVILKET VERN:		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP: Nei	

2.1 Innledning

Slapøya ligger en drøy kilometer sørøst for øya Vandve og ca. fem kilometer nordvest for kommunesenteret Solfjellsjøen i Dønna kommune. Slapøya er ca. 3,7 kvadratkilometer stor og høyeste punkt på øya, kalt Tårnet er 107 m.o.h. Tidligere var det bosetning og flere gårdsbruk på Slapøya. Husene ligger på nordøstsida av øya og blir nå brukt som feriehus. Det er ingen rutegående trafikk til og fra Slapøya. Ankomst skjer ved bruk av båt i privat regi. Kystlyngheilokaliteten ligger på motsatt side av øya i forhold til bebyggelsen og er på 626 dekar (figur 1). Beitedyra beiter på store deler av Slapøya. Kun et parti i den nordøstlige delen er sperret av for beiting (figur 2). Beiteområdet er på 2.990 dekar.

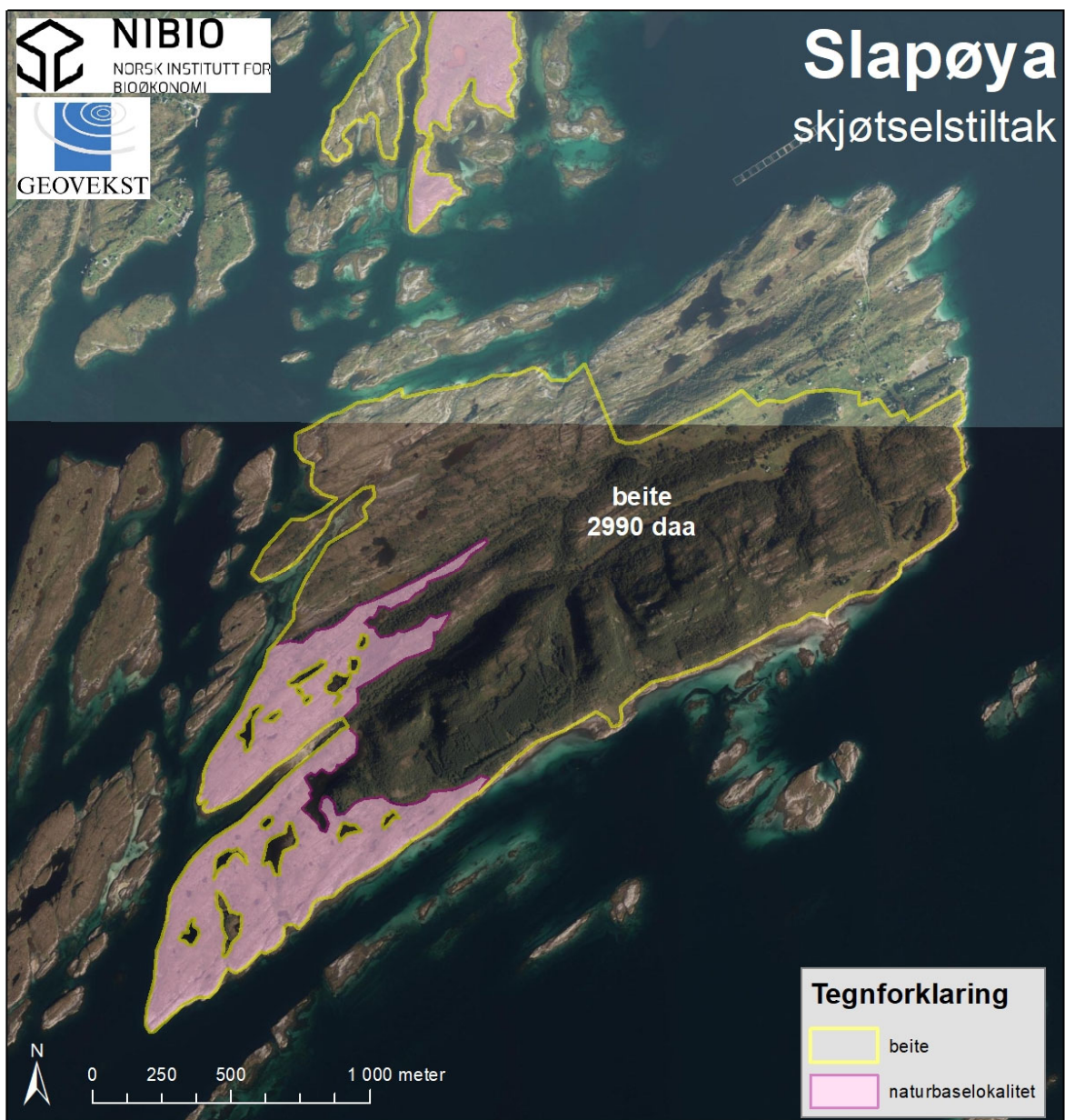
Store deler av øya er under sterk gjengroing med bjørk. Dette gjelder spesielt åspartiene og fjellryggene. Fjellryggen som ligger i den sørlige delen på Slapøya er i tillegg til å være sterkt gjengrodd med bjørk, også tilplantet med sitkagran. Avgrenset kystlyngheilokalitet holdes åpen av sauene, selv om bjørkeinnslaget er tydelig også her. Gjeninnføring av sau på beite har imidlertid bremset opp gjengroingsprosessene og holder nytt oppslag av bjørk nede.

Berggrunnen består hovedsakelig av ulike typer gneis som kalksilikatgneis, båndgneis og glimmergneis. Sør på øya finnes et belte med granatglimmerskifer, lys grå som stedvis er rusten. Det finnes også vekslinger med tynne kalkrike bergartlag som kalkglimmerskifer, dolomitt- og kalkspatmarmor.

Lokaliteten ligger i mellomboreal vegetasjonssone og i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

Figur 1. Oversiktskart som viser naturbaseavgrensinga på Slapøya.

Figur 2: Skjøtelskart viser beiteområdet på Slapøya. Et sperregjerde er satt opp i den nordøstlige delen for å hindre beite her.

2.2 Hensyn og prioriteringer

I og med at Slapøya er ei relativt stor øy kan det være utfordrende å få styrt og optimalisert beitet av de verdifulle kystlyngheilokaliteten. Det bør vurderes å gjerde inn kystlyngheia for å ha mulighet til å styre og øke beitetrykket i perioder for å redusere oppslaget av bjørk og for å øke beitinga på røsslyng.

Optimalt sett burde det ha blitt tatt ut skog i et betydelig omfang på Slapøya. Det gjelder både for bjørk og sitkagran. Sistnevnte er en fremmedart i norsk natur med status svært høy risiko (SE) i Fremmedartslista for arter (Artsdatabanken 2018).

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Tidligere var det seks aktive bruk på Slapøya. Innmarksarealene som utgjør rundt 300 dekar totalt var frodige og næringsrike og gav gode avlinger. Gårdene hadde både storfe (melkekyr), sauer og noen hadde gris. Det var storfe på øya helt fram til slutten av 1980-tallet. Siste bruk opphøret etter at de siste fastboende flyttet fra øya i 1986. Slapøya har ligget brakk fra 1986 til 2011, noen landskapet bærer sterkt preg av i form av gjengroing. I 2011 ble skjøtselen tatt opp igjen i form av beiting med sau i sommerhalvåret. 500 dyr (sau og lam) av norsk kvit sau (NKS) og spælsau ble sluppet ut på beite på Slapøya fra mai til månedsskiftet september/oktober. Sauene kommer fra to besetninger. De siste årene har totalantallet blitt redusert til ca. 400 dyr. Den ene besetninga har ca. 300 dyr med fordeling 60/40 NKS vs. spæl, mens den andre besetninga utgjør ca. 100 dyr av NKS.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Slapøya er ei stor og variert øy med store beiteressurser. Sannsynligvis kunne øya ha huset en betydelig større besetning av sau for å kunne ha utnyttet beiteressursene enda bedre. Øya oppleves uoversiktlig med tanke på oppsyn og sanking av beitedyrene. Sankinga er ifølge en av beitebrukerne utfordrende og må gjerne utføres i flere omganger for å få ut hele flokken ved sesongslutt.

2.5 Artsmangfold og observerte endringer

Slapøya er svært variert med tanke på naturtyper, fuktighetsgradienter og topografi. De åpne delene av øya består enten av kystlyngheia i god tilstand med røsslyng som dominerende art, eller våtmarksområder med myrer eller åpne vann. Innmarksarealene ved gårdene er fremdeles åpne men under gjengroing av mjøddurt, høymole, strandrør og andre kraftig voksende, nitrofile urter og gras. Store deler av øya er sterkt gjengrodd med bjørk. Det som tidligere var åpne lyngdominerte utmarksbeiter er nå frodige bjørkeskoger. Deler av fjellpartiene på øya er tilplantet med sitkagran. Plantefeltene er stedvis svært tette og så godt som ugjennomtrengelige.

Den åpne og verdifulle kystlyngheia i sørvest domineres av røsslyng og krekling, sammen med en god del bjønnskjegg, torvmyrull og heigråmose. Andre vanlige arter i lokaliteten er reinlav, molte, torvmoser, tettegras, flekkmarihånd, slåtestarr, skogstjerne, blokkebær, blåbær, tyttebær, einer, kornstarr, duskmyrull, slirestarr, rome, smyle, rypebær, og tirltunge. Her vokser også noen arter som indikerer at det er kalk i berggrunnen som brudespore, engstarr, nattfiol, rødsildre og dvergjamne. I fuktigere partier vokser ulike starrarter, kvitlyng, smalsoldogg, rome og noe bjønbrodd. Det finnes varierende aldersklasser av bjørkoppslag, små områder med ørevier og noe rogn i lokaliteten.

Sauen har de siste årene klart å begrense gjengroinga i heiområdene sørvest på øya. Det har ikke blitt mer bjørkeoppslag fra 2011 til 2019, kanskje tvert imot selv om man ikke har etterprøvbare data på dette.

2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	IMIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf skjøtselsplanen som nå revideres?			
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?			X
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?	X		

2.7 Mål for kystlyngheia

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E): Sikre en åpen kystlyngheia i god tilstand gjennom beite
EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:
TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE: Røsslyng skal forekomme i ulike stadier med hovedtyngde i byggefase og i ung fase

2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKE)
Tynne ut bjørkeoppslag i kystlyngheilokaliteten. Tettest med bjørk finnes i randsonene til vannene sentralt i lokaliteten.	2020-2022	626 daa (totalarealet)	Juli-april (Utenom hekkesesong)

2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

2.9.1 Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UK E)
Beite i minimum seks måneder med sau. Et totalantall på 400 dyr av NSK og spæl (sau + lam) er et minimum for å holde kystlyngheia i hevd og bremse opp gjengroinga med bjørk.	Årlig		Mai - oktober
Gjerde inn den sørlige delen av naturbaselokaliteten i perioder for å øke beitetrykket i kystlyngheia. Viktig å regulere beitetrykket for optimal skjøtsel og dyrevelferd.		Forslag til gjerde-trasse: Benytte Tosvatnet ved Vasskleppen som barriere og sett opp mobilt gjerde nord for Tosavatnet og mot fjære og fra søndre del av Tosavatnet og rett sørøst mot havet. Det inngjerdete området vil tilsvare ca. 315 dekar inkl. vannene. Kan evt. inkl. Vasskleppen for å få skjul for sauen.	Noen uker i tidsrommet mai - oktober

2.9.2 Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UK E)
Lyngsviing. Punktsviing av gammel røsslyng	Årlig	1-2 dekar/år hvor røsslyng er gammel og død	Okt - april

2.10 Oppfølging av skjøtelsesplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR: 2025
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Nei
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA:
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLENEN: Ola Østbø og Jørn Høberg/Eva Narten Høberg

2.11 Bilder fra Slapøya

Bilde 1: Kystlyngheilokaliteten ligger i et parti av Slapøya med mange små og store åpne vann. Bjørk opptrer spredt i lokaliteten.

Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO

Bilde 2: Hovedandelen av røsslyng er ung og frisk.

Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO

Bilde 3: Innimellom kystlyngheipartiene finnes årer med starr-rike myrer. I bakgrunnen vises sitkagran på toppen av Vasskleppen. Frøing fra sitkagran utgjør en betydelig trussel for verdiene i kystlyngheia.

Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO

Bilde 4: De lyse partiene i kystlyngheia er heigråmose som opptrer som et tykt teppe og kveler stedvis karplantevegetasjonen. Høyere beitetrykk og/eller sviing reduserer andelen av mose i kystlynghei.

Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO

Referanser

Artsdatabanken 2018. Fremmedartslista

Bele, B., Norderhaug, A., Alm, T. & Vange, V. 2014. Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge. Bioforsk FOKUS 9 (4). 122 s.

Direktoratet for naturforvaltning 2010. Utkast til handlingsplan for kystlynghei. DN-rapport 2010-x. (upubl.)

Kvalvik, M. S., Carlsen, T. H., Johansen, L. Thorvaldsen, P., Dyrhaug, M. & Bär. A. 2013. Verdifulle kystlyngheilokaliteter på Ytre Helgeland. Resultater fra kartlegging av kystlynghei fra Bindal i sør til Rødøy i nord. Bioforsk Rapport 8 (156).

Vedlegg

1 Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

1.1 Slapøya sør

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Slapøya sør				Kommune Dønna		Områdenr.			
ID i Naturbase BN00091115			Registrert i felt av: Thomas H. Carlsen			Dato: 07.08.2019			
Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) Kvalvik, M.S. m.fl. 2013. Verdifulle kystlyngheilokaliteter på Ytre Helgeland. Bioforsk rapport 8 (156)						Skjøtselsavtale: Inngått år: - Utløper år: -			
Hovednaturtype: D07, Kystlynghei – 80 % Tilleggsnaturtyper:				Utforminger: D0708, kalkfattig kystfukthei – 50 % D0707, kalkfattig kysthei – 30 %					
Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)									
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):				Vegetasjonstyper:	
< 20 m	x	God	x	Slått		Torvtekt		Tørr lynghei (H1)	
20 – 50 m		Svak		Beite	x	Brenning		Fuktig lynghei (H3)	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell		Fattig tuemyr (K2)	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					

Områdebeskrivelse

Innledning

I forbindelse med utarbeiding av skjøtselsplan for Slapøya i Dønna kommune har kystlyngheilokaliteten Slapøya sør blitt rekartlagt i 2019 av Thomas Holm Carlsen, NIBIO. Slapøya ble første gang befart og kartlagt i 2013 av Thomas Holm Carlsen, Maja Sjöskog Kvalvik, Pål Thorvaldsen og Line Johansen som en del av en omfattende kartlegging av verdifulle kystlyngheier på Ytre Helgeland. Kystlynghei er definert som utvalgt naturtype, jf. naturmangfoldloven § 52.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Slapøya er ei variert og ei relativt stor øy som ligger rett øst for Vandve i Dønna kommune. Øya består av knauser og fjellrygger i sør der høyeste punkt, kalt Tårnet er 107 meter o.h. Innmarksarealene ligger i den østlige delen av Slapøya hvor vi også finner bebyggelsen. I nord og på vestsida av øya er landskapet mosaikkpreget av delvis gjengrodd kystlynghei, myrflekker og årer, åpne, fattige vann og frodigere skogsparti med bjørkedominans. Den registrerte kystlyngheilokaliteten omfatter to sørlige nes med en bukt mellom. Hoveddelen av kystlyngheiområdet er åpent og røsslyngdominert, men det finnes også flere større og mindre vann og tuemyrflekker iblandet. De største vannene er tatt ut av lokalitetsavgrensninga. Resterende lyngheiområder på Slapøya er vurdert å ikke ha verdifulle kystlyngheiområder grunnet gjengroing med bjørk. Berggrunnen består hovedsakelig av kalksilikatgneis. Lokaliteten har UTM koordinater UTM33 0380289Ø 7337465N.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten har blitt utvidet siden kartlegginga fra 2013. Den nye avgrensninga utgjør til sammen 626 daa og består av ca. 80 % kystlynghei (D07) og 20 % fattig tuemyr. Utforminger i lyngheia er 50 % kalkfattig kystfukthei (D0708) og 30 % kalkfattig kysthei (D0707). Vegetasjonstypene som ble registrerte er tørr lynghei (H1), fuktig lynghei (H3) og fattig tuemyr (K2).

Artsmangfold

Det nordligste av de to nesene har dominans av røsslyng og krekling, sammen med en god del bjønnskjegg, torvmyrull og heigråmose. Det er her en småmosaikk mellom fuktige og tørrere lyngheiutforming, der den fuktige dominerer. På det sørlige neset er andelen røsslyng mindre og det er mer tørrhei. Her dominerer torvmyrull og krekling, mens røsslyng opptrer i partier som en mengdeart. Andre vanlige arter i lokaliteten er reinlav, molte, torvmoser, tettegras, flekkmarihånd, slåttestarr, skogstjerne, blokkebær, blåbær, tyttebær, einer, kornstarr, duskmyrull, slirestarr, rome, smyle, rypebær, og tiriltunge. Her vokser også noen arter som indikerer at det er kalk i berggrunnen som brudespore, engstarr, nattfiol, rødsildre og dvergjamne. I fuktigere partier vokser ulike starrarter, kvitlyng, smalsoldogg, rome og noe bjønbrodd. Det finnes varierende aldersklasser av bjørkoppslag, små områder med ørevier og noe rogn i lokaliteten. Gjengroingen opptrer jevnt over, men noe mer i nord. Det ble også observert spredning av sitkaplanter fra tilgrensende plantefelt. Av fugler ble det under kartlegginga i 2013 observert enkeltbekkasin, løvsanger, småspove og hettemåke. Den sistnevnte er vurdert som NT, nært truet, på Norsk Rødliste. Under kartlegginga i 2019 ble det observert varslende fiskemåke (NT, nært trua), varslende storspove (VU, sårvær), gråmåke, tjeld, heipiplerke, div. gressender, rødstilk og enkeltbekkasin innenfor lokaliteten.

Bruk, tilstand og påvirkning

Hele Slapøya har vært beitet av totalt ca. 500 dyr (sau og lam) siden 2011, der ca. halvparten er norsk kvitsau og andre halvparten spælsau. I 2019 var det totale antallet sau rundt 400. Slapøya er en stor øy med sine rundt 3,7 kvadratkilometer, og beitepresset er nokså lavt i selve kystlynghei lokaliteten. Men det ble registrert både beitespor og tråkk etter sau i kystlyngheia. Røsslyngen er i bedre tilstand enn den var i 2013 og opptrer for det meste i ung og moden fase. Det virker også at sauene beiter tilstrekkelig på bjørkeoppslaget slik at gjengroinga i dette området av Slapøya har bremsset opp. Fremdeles er det mye oppslag med bjørk som truer verdiene i lyngheia, men situasjonen er delvis under kontroll med dagens beiter regime.

Fremmede arter

Sitkagran finnes sparsomt i lokaliteten. Dette er frøspredte individer fra tilgrensede plantefelt på øya.

Kulturminner

Ingen registrerte kulturminner innenfor lokaliteten.

Skjøtsel og hensyn

For å unngå at gjengroingsprosessen fortsetter må beiter regime fortsette. Beitetrykket burde vært større i perioder i kystlyngheilokaliteten. Aller helst supplert ved bruk av gammelnorsk sau (GNS) eller tilsvarende sauerase som foretrekker å beite på lauvoppslag og lyngplanter. Om ikke dette er mulig anbefales det å tynne ut bjørkeforekomsten manuelt innafor naturbaselokaliteten. Det bør tas hensyn til hekkende våtmarksfugl i område slik at evt betydelige skjøtels- og/eller restaureringstiltak i liten drag skje midt i hekkesesongen (mai-juli). Partier med gammel og grov røsslyng kan svis av (punktsviing).

Del av helhetlig landskap

-

Verdibegrunnelse

Kystlyngheia på Slapøya er i bedre tilstand nå sammenlignet med 2013 med mye ung, frisk og moden røsslyng. Stedvis dominerer røsslyng. Lokaliteten blir beitet i sommerhalvåret av norsk kvitsau (NKS), noe som holder gjengroingsprosessen tilbake. Det er et betydelig oppslag av bjørkekratt, men det har ikke blitt noe mere siden 2013. Størrelsen på lokaliteten har økt fra 472 daa til 626 daa.

Artsmangfoldet er stort sett lavt, men i partier er det rikere med flere kalkindikatorer. Ingen rødlistede karplanter ble registrert, men flere rødlistede fuglearter hekker eller har sitt leveområde her som hettemåke (NT, nært trua), fiskemåke (NT, nært trua) og storspove (VU, sårbar). Verdien på lokaliteten økes fra C, lokal verdi til B, viktig som følge av størrelse, bedret tilstand, hevd og generelt positive endringer. For å oppnå en evt. A-verdi må bjørkeoppslaget reduseres betydelig og røsslyngandelen bør økes enten ved endringer i beiter regime eller ved fornying gjennom sviing.

2 Retningslinjer for sviing

2.1 Lyngsviing som skjøtselsmetode – en kort introduksjon

Målet med lyngsviing er å forbedre beitet i lyngheier og sikre det biologiske mangfoldet. Røsslyngplanten taper beiteverdi når den blir gammel og forvedet og den bør derfor fornyes regelmessig gjennom sviing, normalt når den har nådd en alder på 15-25 år. I løpet av levetiden gjennomgår røsslyngen 4 faser, fra pionerfasen (0-6 år), byggefasen (6-15 år), moden fase (15-25 år) til degenererende fase (25 -50 år). I moden fase blir vedproduksjonen større enn bladproduksjonen. Det er nå sviing må til for å brenne bort den gamle forvedede røsslyngen og samtidig stimulere både nyspiring fra røttene og frøspiring fra frø lagret i jordsmonnet (Kvamme et al. 2009).

På Helgelandskysten og i Nord-Norge generelt vil røsslyngen vokse langsommere grunnet lave sommertemperaturer (Direktoratet for naturforvaltning 2012). Sammenlignet med Vestlandet er det derfor ikke behov for å brenne like ofte. Beitetrykk vil også påvirke og gi variasjoner i røsslyngens livssyklus. For svakt beitetrykk i en røsslynghei vil kunne gjøre at lyngen vokser hurtig, og gammel røsslyng vil tape beiteverdi. For sterkt beitetrykk vil kunne gjøre at røsslyngen blir utkonkurrert av gras, halvgras og urter.

Røsslyng er en brukbar beiteplante og det er de friske årsskudda, både langskudd og kortskudd, som hovedsakelig blir beitet. God beitetilgang i sommerhalvåret er viktig for at dyra skal ha god kondisjon når vinteren kommer. Det er først og fremst på vinteren at dyrene beiter på røsslyngen. Sviing av gammel røsslyng vil ved siden av å gi et bedre vinterbeite, bedre sommerbeitet ved at urter og gras vil utgjøre en større del av plantebestanden de første årene etter sviing. Både sviing og rydding er gode tiltak for bedring av beitekvaliteten sommerstid, i stedet for grøfting og planering i verdifulle lyngheiområder.

Det er viktig at lyngheiene beites etter sviing slik at trær og andre uønskede planter ikke etablerer seg i sviflatene. Det viktigste beitedyret i lyngheiene er utegangersauen som spiser av røsslyngen om vinteren. Helårs utegangersau foretrekker gras og urter om sommeren, mens om vinteren er det viktig med tilstrekkelige arealer med røsslynghei. En vedlikeholdt lyngheimosaikk gir den høyest mulige biodiversiteten hos kystlyngheiene og det beste beitet for helårs utegangersau. Brannflatene må ha begrenset størrelse for at en skal oppnå denne mosaikken. Dette er også viktig fordi store brannflater vil ta livet av mus, insekter og andre dyreslag som ikke klarer å flykte ut av brannfeltet eller ned under bakken. Med en småskala mosaikk vil også innvandringen av planter og dyr gå hurtigere til de nysvidde, mer næringsrike, feltene. Det er likevel viktig å ta hensyn til sviing i områder med svært mye gammel røsslyng (store gamle røsslyngstammer mer eller mindre uten blad). I disse kan størrelsen på sviflatene økes noe for å forhindre at beitetrykket blir for stort på små sviflater i etterkant av sviing, da det vil spire mye ung og fristende røsslyng. Det er avgjørende å nøye følge med beitetrykket etter sviing, for å unngå at sauen beiter for mye slik at de unge røsslyngskuddene ikke rekker å etablere seg.

På Helgeland blir ikke røsslyngplantene like store sammenlignet med Vestlandet, og andelen brennbar ved i de gamle plantene er ikke like høy. Det kan derfor oppleves som om det er vanskelig å få fyr på lyngheiene her i nord. I gras- og urterike heiområdene er det også en mindre andel røsslyng, og et sammenhengende brennbart vegetasjonsdekke er derfor mer sjeldent. Det er avgjørende at lyngbuskene over jorda er tørre nok for å få fyr, og at jordoverflaten er tørr nok for at mosedekket skal brenne. Det er derfor bra hvis man utfører sviing etter noen dager med vind. I gamle dager sa man at det skulle ha blåst nordavind i minst tre dager før lyngsviing (Norderhaug et al. 1999). Sviingen foretas best i vintermånedene februar og mars, men er det mye snø kan det utsettes til begynnelsen av april. Vær oppmerksom på hekkende fugl og gjeldende regler for åpen brenning (se Retningslinjer for sviing lenger ned). Det er også mulig å svi sein høst. For å ha kontroll over brannen er det viktig at det er tele i jordbunnen, eller at den er våt, slik at ikke jorda får for høy temperatur og ilden sprer seg ukontrollert. Frossen eller våt jordbunn vil også hindre at humusen med frøbanken vil brenne opp.

På selve dagen før sviing er det fint hvis vinden er jevn og stabil og av passe styrke. Svak vind vil gjøre at lyngen brenner dårlig, og svak vind skifter lett retning. Vinden bør heller ikke være for sterk. Da flytter brannfronten seg så hurtig at brannen blir ufullstendig, en kan også lett miste kontroll på brannen. Tradisjonelt sa man at passe vind var laber bris. For å få slukket brannen må man før sviing planlegge å svi mot en naturlig avslutning i terrenget, for eksempel toppen av en haug, bart berg, myrområde eller sjø. Hvis ikke dette er mulig, bør man svi av små branngater i kantene og i enden før en svir av det store feltet.

Terrenget bestemmer hvor mange personer som trengs ved sviingen. En åpen mark uten naturlige grenser for brannen krever flere personer for å kontrollere flammene sammenlignet med avsviing av et nes ut mot sjøen der det kan holde med en eller to personer.

2.2 Retningslinjer for sviing

(redigert etter SNO-retningslinjer, gjeldende fra 2011)

Det formelle

- Det er kommunen som er myndighet vedr. åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom «forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner». Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon for forbudet.
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning.
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning.
- Naboer og grunneiere skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning.
- Kontakte Statens Naturoppsyn (SNO) v/Runar Omnøy for å avklare forekomst av og behov for hensyn til fugl i området.
- Kontakt evt. også Norsk Ornitologisk Forening (NOF).

Planlegging

- Antatt svisyklus ligger generelt i Norge på omtrent 15 år, i Nord- Norge noe lenger. Men hvor ofte en bør svi samme delflate avhenger av røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Sjekk røsslyngtilstanden: gammel og grov røsslyng bør brennes, men regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng i området brennes før ny kommer tilbake. Vær oppmerksom på at planteproduksjonen er lav det første året etter sviing. Det er også viktig å huske på at der målsetningen er å bevare kystlynghei bør en i utgangspunktet ikke svi samme flate oftere en hvert tiende år. For hyppig lyngsviing fører til utvasking av plantenæringsstoffene.
- Planlegg godt hvor det skal brennes (se vedlegg 2 med anbefalte sviområder) – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Sviing i lynghei bør skje i mosaikk med flater på maks 10-15 dekar for å få best mulig variasjon. I områder med svært mye gammel røsslyng (store gamle røsslyngstammer mer eller mindre uten blad) kan sviflatene økes noe for å forhindre at beitetrykket blir for stort på små sviflater i etterkant av sviing, da det vil spire mye ung røsslyng. Det er avgjørende å nøye følge med beitetrykket etter sviing, for å unngå at sauene beiter for mye slik at de unge røsslyngskuddene ikke rekker å etablere seg.
- Svi ikke to nabosviflater etter hverandre. Det anbefales å vente 3-5 år før en svir nabosviflaten. Vindstyrken og -retning vil imidlertid avgjøre hvor det er best å svi (vanligvis brenner man med

vinden). Det viktigste er å få svidd! Dette betyr at man kan være noe fleksibel med den endelige avgjørelsen av hvilken sviflate som skal svis av, avhengig av tilgjengelighet av eventuelle naturlige avslutninger for flammene.

- Ha en plan for hvordan brannen skal slukkes. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter, bart berg eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 meter. Branngater skapes ved å svi av flater samme år som sviinga eller året før. Svi branngatene i svak vind og om mulig mot vindretningen, slik at vegetasjonen brenner langsomt med relativt høy varme.
- Utstyr som trengs til sviing: gassbrenner/blåslampe for å få fyr, og brannslukkere. Brannslukkerne består av en metallplate montert på et langt skaft. Det anbefales å bruke de langskaftede skogbrannvisperne som brannvesenet bruker. Kontakt brannvesenet for lån eller kjøp av disse. Et godt alternativ er aluminiumspader på lange skaft. Flammene slukkes med brannvifte/aluminiumspade gjennom å «slå» på flammene slik at de kveles.
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (seint høst til tidlig vår fram til senest 15. april). Senere må man søke spesielt om tillatelse (Fylkesmannen).
- Det bør vises særlig aktsomhet ved sviing på tynt jordsmonn av hensyn til fare for erosjon og skader på fjell.
- Busker av vanlige treslag på over en meter skal kappes og fjernes før eller etter sviing i områder som er viktig for beiting, biologisk mangfold eller friluftsliv.
- Ta hensyn til fugl. Brenning skal skje før hekketiden. Vær obs på at noen arter, for eksempel havørn, legger egg allerede i mars.
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner. For å bevare kulturminner skal det ikke brennes helt inntil disse. Dette skjer for eksempel ved at det finryddes en sone på bakken på 1-3 meter rundt kulturminner før brenning.

Under brenning

Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker. Kunstfiber smelter lett.

- Begynn tidlig for å utnytte dagslyset! Det kan ta lang tid å få slukket brannen og en bør sette av hele dagen.
- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke.
- Vanligvis brenner man med vinden. Vurderingen av hvilken retning flammene skal gå avhenger også av sviflatens topografi, fuktighet og branngater/naturlige grenser. Det kan være enklere å få lyngheia til å brenne i oppoverbakke. Men vær oppmerksom på at flammene sprer seg mye raskere oppover en bakke enn nedover. Flammene sprer seg også betydelig raskere med vinden enn mot vinden. Det er viktig å ha arealet under full kontroll, f. eks. at det er omringet av snø eller har naturlige eller skapte grenser/branngater. Ved usikkerhet er det bedre å tenne på øverst i terrenget og/eller brenne mot vinden. Det vanligste er likevel å la brannen følge vindretningen.
- Ha godt mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lang skaft, snøskuffer etc.).
- Bruk gassbrenneren/blåselampen til å tenne på flere steder ved siden av hverandre slik at det hurtig danner seg en brannfront. Dette vil gi en mer fullstendig brenning, da den intense varmen fra brannfronten gjør at vegetasjonen tørker noe før den tar fyr.

- Da brannen er startet og brannfronten er skapt slukker man den brannfronten som brenner i feil retning, og følger etter på begge sider for å forhindre at brannfronten får utvikle seg mot sidene.
- Kartavgrensede sviflater kan inneholde en del myrpartier og annet som ikke kan/må svis. Det viktigste er å fornye røsslyng og holde ned gjengroingsarter. Punktvisi der det trengs. Dette gjelder spesielt i kuperte områder med fuktigere søkk mellom lyngtuene.
- Slukk omtrent to timer før det blir mørkt, og bruk tiden på å kontrollere at alt er under kontroll. Det er lettere å se røyk i dagslys.
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden ved å «slå» på flammekilden slik at ilden kveles. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke.
- Tar det fyr i maurtuer vær oppmerksom på at disse kan ulme i dagevis hvis man ikke svir av all vegetasjon/material som kan brenne.

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket. Brann i humusen vises ved at det kommer opp litt røyk fra bakken. Disse «underjordiske» brannene kan spres ukontrollert hvis man ikke forsikrer seg om å slukke ved å trampe på bakken.
- Ha nok beredskap ved behov for etterslukking.
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet.
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet.
- Naboer og grunneiere skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet.
- Fjern døde busker og kvister. Døde busker som står igjen etter sviing kan ellers forårsake jurbetennelse som en følge av stikk- og rispskader hos dyr som går på beite i disse områdene. Eventuelle busker og trær som ikke allerede er blitt fjernet før sviing anbefales også fjernet.
- Tegn inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent!
- Svidde felt bør sjekkes for uønsket oppslag av fremmede og problematiske arter og trær 2-4 år etter sviing, og eventuelle oppslag ryddes. Hvis oppslag av trær ikke blir nedbeitet kan en oppjustering av beitetrykket hjelpe.

3 Tiltakslogg, grunneiers notater

Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene.

AREAL/DELOM RÅDE	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVER K/ TIMER	ÅR

AREAL/DELOM RÅDE	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/TIMER	ÅR

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.